

HOTĂRÂREA NR. 374
din data de 03.10.2018

Dosar nr.: 8A/2018
Petiția nr.: 4792/26.07.2018
Petent: **Autosesizare**
Reclamați: **..– ministrul Agriculturii și Dezvoltării Rurale**
Obiect: afirmații cu posibil caracter discriminatoriu la adresa victimelor Holocaustului

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

1. Numele, domiciliul, reședința sau sediul petenților

CNCD, cu sediul în București, str. Valter Mărăcineanu nr. 1 - 3

2. Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

..– ministru, Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale cu sediul în București,

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. .., ministrul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în cadrul unei emisiuni televizate, a comparat sacrificarea porcilor bolnavi de pestă porcină cu uciderea evreilor în lagărul de exterminare de la Auschwitz.

III. Procedura de citare

4. În temeiul art. 20 alin. 4 din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării a îndeplinit procedura de citare a părților.

5. Prin adresa înregistrată sub nr. 4795/26.07.2018 a fost citată partea reclamată pentru termenul stabilit de Consiliu la data de 06.08.2018.

6. Procedură legal îndeplinită.

7. La termenul stabilit, partea reclamată a fost absentă.

8. Prin adresa înregistrată sub nr. 4925/06.08.2018, partea reclamată depune punct de vedere.

IV. Susținerile părților

Susținerile instituției care a declanșat acțiunea din oficiu

9. Prin autosesizarea înregistrată la CNCD sub nr. 4792/26.07.2018, se arată că partea reclamată a declarat în cadrul unei emisiuni televizate, referindu-se la sacrificarea porcilor bolnavi de pestă porcină că „nu există antidot, nu există vaccin, nu există

medicamente, singura metodă este sacrificarea. Porcii se incinerează, este o muncă extraordinară. Acolo este ca la Auschwitz. Efective de porci care se asomează, trec în partea cealaltă și se pun pe foc, o fac medicii veterinari care sunt la limita rezistenței, să stai cu 2.000 – 3.000 de porci care trebuie sacrificați zilnic.”

Susținerile părții reclamate

10. Prin punctul de vedere depus, înregistrat sub nr. 4925/06.08.2018, partea reclamată arată că, pe site-ul ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale au fost publicate scuze publice pentru eventualele fapte de discriminare, cu următorul conținut: *„Îmi declar respectul pentru toți membrii comunității evreiești și fac precizarea că am vrut să prezint situația deosebit de grea cu care se confruntă în această perioadă crescătorii de porci din cauza pestei porcine africane. În sufletul meu este foarte multă durere, am vrut doar să descriu momentele îngrozitoare cu care se confruntă atât fermierii noștri, cât și cei care gestionează această criză. Doamne ferește, nu am jignit pe nimeni în viața mea, îmi iubesc semenii, am exprimat doar durerea sufletească și sper să fiu înțeles!”*

11. Nu a vrut să facă nicio asociere între uciderea evreilor nevinovați în lagărul de la Auschwitz și situația tragică cu care se confruntă România în prezent din punct de vedere economic. „Nu am avut nici un moment intenția de a dezonoara memoria milioanele de victime ale Holocaustului, o tragedie condamnată de România și care s-a soldat cu moartea a 6 milioane de evrei.”

12. În concluzie, reafirmă că nu a dorit să încalce dreptul la demnitate umană a supraviețuitorilor Holocaustului, respectiv al persoanelor care comemorează memoria acestor victime.

13. De asemenea, afirmația nu a instigat la ură rasială sau națională și în niciun caz nu a avut ca scop și nu a vizat atingerea demnității sau crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, nu a fost îndreptată împotriva unei persoane, grup de persoane sau unei comunități și nu a fost legată de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie sau religie.

14. Solicită respingerea autosesizării elaborată de membrul Colegiului Director al CNCD, Ilie Dincă.

V. Motivele de fapt și de drept

15. **În fapt**, Colegiul director constată că partea reclamată, în cadrul unei emisiuni la postul de televiziune Antena 3, a făcut referire la sacrificarea porcilor bolnavi de pestă porcină, că „nu există antidot, nu există vaccin, nu există medicamente, singura metodă este sacrificarea. Porcii se incinerează, este o muncă extraordinară. Acolo este ca la Auschwitz. Efective de porci care se asomează, trec în partea cealaltă și se pun pe foc, o fac medicii veterinari care sunt la limita rezistenței, să stai cu 2.000 – 3.000 de porci care trebuie sacrificați zilnic.”

16. **În drept**, în soluționarea prezentei sesizări, apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;

- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;

- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

17. Colegiul director este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la declarațiile părții reclamate. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

18. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

19. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2. alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciam că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile** deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

20. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare, se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România, indiferent de apartenența lor la o etnie sau naționalitate, a dreptului la demnitate umană a supraviețuitorilor Holocaustului, respectiv al persoanelor care comemorează memoria acestor victime.

21. Protecția demnității unei persoane, constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul etnic și religios,
- or, un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup etnic – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

22. **Colegiul director constată că primele două condiții** (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) **pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.**

Necesitatea ingerinței

23. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

24. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

25. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei „nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, *Convenția Europeană a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801.*)

26. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi Handyside v. United Kingdom par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

27. În scopul de a determina dacă respectivele declarații, obiect al prezentei sesizări, constituie element de incitare la ură națională, Colegiul director va examina: **obiectivul urmărit de partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul comentariilor, locul în care au fost făcute declarațiile, persoana, funcția autorului declarației.**

Obiectivul urmărit de partea reclamată

28. Obiectivul urmărit este important: au dorit aceștia să disemineze opinii legate de etnia sau naționalitate ori a urmărit doar informarea publicului asupra unui subiect de interes public (vezi Jersild c. Danemarca)? La acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina, acest aspect neavând relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

29. Colegiul director apreciază că în speța de față, sunt supuse analizei afirmațiile/declarațiile publice discriminatorii ale părții reclamate, îndreptate împotriva victimelor Holocaustului, supraviețuitorilor Holocaustului, respectiv al persoanelor care comemorează memoria acestor victime.

Contextul în care a avut loc

30. Persoana reclamată, prin afirmațiile/declarațiile publice, din cadrul unei emisiuni la postul de televiziune Antena 3, a făcut referire la sacrificarea porcilor bolnavi de pestă porcină. Acestea au creat o atmosferă degradantă, umilitoare și ofensatoare îndreptate împotriva victimelor Holocaustului, supraviețuitorilor Holocaustului, respectiv al persoanelor care comemorează memoria acestor victime.

31. Aceste afirmații au generat dezbateri aprinse și tensionate în spațiul public.

Conținutul afirmațiilor

32. Partea reclamată a declarat în cadrul unei emisiuni televizate, referindu-se la sacrificarea porcilor bolnavi de pestă porcină că „nu există antidot, nu există vaccin, nu există medicamente, singura metodă este sacrificarea. Porcii se incinerează, este o muncă extraordinară. Acolo este ca la Auschwitz. Efective de porci care se asomează, trec în partea cealaltă și se pun pe foc, o fac medicii veterinari care sunt la limita rezistenței, să stai cu 2.000 – 3.000 de porci care trebuie sacrificați zilnic.”

33. Astfel, Colegiul nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică aducând atingeri demnității victimelor Holocaustului.

34. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în cauza Lingens c Austriei a reținut faptul că „Libertatea presei este unul din cele mai eficiente mijloace prin care publicul află și își formează opinii despre ideile și atitudinile conducătorilor politici. În sens larg, libertatea dezbaterii politice este esența conceptului de societate democratică, concept care domină Convenția în întregul său. Limitele criticii acceptabile sunt mai largi cu privire la politicieni decât în raport cu indivizii obișnuiți. Spre deosebire de cei din urmă, politicienii trebuie să accepte în mod inevitabil și conștient verificarea strictă a fiecărui cuvânt și fapta, atât din partea jurnaliștilor, cât și a marelui public, și, în consecință, trebuie

să dovedească un grad mai mare de toleranță. Indubitabil, articolul 10 paragraful 2 conferă reputației altora - cu alte cuvinte, tuturor persoanelor - dreptul de a fi protejate, iar această protecție include și politicienii, chiar și atunci când aceștia nu acționează în nume propriu; dar, în astfel de cazuri, cerințele acestei protecții trebuie cântărite cu interesele dezbaterii libere a chestiunilor politice. Din argumentația multiplă a Curții rezultă că interferența cu exercițiul libertății de exprimare al dlui Lingens nu a fost „necesară într-o societate democratică... pentru protecția reputației... altora”, a fost disproporționată în raport cu scopul legitim urmărit. În consecință este apreciat faptul că articolul 10 al Convenției a fost încălcat.

35. Conținutul afirmațiilor a condus la crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare la adresa victimelor Holocaustului, potrivit art. 15 din O.G. 137/2000.

Unde au fost făcute afirmațiile

36. Având în vedere faptul că afirmațiile respective au fost făcute în cadrul unei emisiuni televizate, difuzată pe postul de televiziune Antena 3, în data de 24 iulie 2018, acestea au avut un caracter public.

Rolul în societate a persoanelor, autori ai afirmațiilor

37. Din perspectiva analizei limitelor libertății de exprimare, rolul, poziția autorului declarației supusă controlului este determinantă. Partea reclamată este politician, persoană publică. Prin hotărârea CEDO, secția I, hotărârea Verlagsgruppe News GmbH c. Austria, 14 decembrie 2006, 76918/01 se arată faptul că *Art. 10 permite și publicarea unor texte ce pot aduce atingere demnității unei persoane, dacă subiectul este de interes public și a fost tratat cu bună credință.*

Concluzii

38. Colegiul director, reiterează faptul că, libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

39. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acelea care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.** (CEDO, Lingens c. Austriei).”

40. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **“libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirilor personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K.,

Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia, Dalban vs. România).

41. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care aceasta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice. De aici decurge poziția privilegiată acordată liberei discutări a chestiunilor de interes general, atunci când aceasta intră în conflict cu alte valori pe care statul le poate în mod legitim apăra.

42. Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de jurnaliști, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără nici un fel de deosebire.

43. Libertatea de exprimare este un drept recunoscut de societate Curtea Europeană a Drepturilor Omului statuând deseori, pe baza jurisprudenței sale bine stabilite, că presa joacă un rol esențial într-o societate democratică, dar ea nu trebuie să încalce anumite limite care țin în plus de protecția reputației și drepturilor celorlalți.

44. Prin modul în care au fost făcute afirmațiile, a fost atins un criteriu de discriminare, cel al naționalității.

45. Având în vedere aspectele de mai sus precum și petiția dată, Colegiul director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării trebuie să analizeze în ce măsură afirmațiile părții reclamante au o natură discriminatorie, astfel cum este prevăzut în art. 2 alin.1 al O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată.

46. Potrivit art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată „Constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist - șovină, de instigare la ură rasială sau națională ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere de intimidare, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acestora la o anumită rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau la o categorie defavorizată ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia”.

47. În doctrina de specialitate privitoare la dreptul la opinie și exprimare, precum și exercitarea acestuia, se remarcă, sub acest aspect, că Pactul internațional privitor la drepturile civile și politice (publicat în Colectia de Legi și Decrete IV/1974) prin art. 19 alin. 3 stabilește că „exercițiul libertății de exprimare comportă îndatoriri speciale și responsabilități speciale și că poate fi supusă anumitor **restricții care trebuie să fie expres stabilite prin lege și sunt necesare: respectul drepturilor sau reputației altora; salvagădării siguranței naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice**”.

48. Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ratificată de România prin Legea nr. 30 din 18 mai 1994, prevede în art.10 că: “orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare” și precizează în mod expres limitele acestui drept în alineatul 2 al aceluiași articol: “exercitarea acestor libertăți, (n.n. libertatea de exprimare, de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei) ce comportă îndatoriri și responsabilități, poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, pentru (...) protecția reputației sau a drepturilor altora.”

49. Colegiul director reține faptul că afirmațiile părții reclamante au un caracter discriminatoriu, potrivit art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, constatând astfel săvârșirea unei fapte de discriminare.

50. Raportat la fapta de discriminare constatată, Colegiul director ia în considerare și scuzele publice publicate de către partea reclamată pe site-ul ministerului, în data de 26 iulie 2018, cu următorul conținut: „*Îmi declar respectul pentru toți membrii comunității evreiești și fac precizarea că am vrut să prezint situația deosebit de grea cu care se confruntă în această perioadă crescătorii de porci din cauza pestei porcine africane. În sufletul meu este foarte multă durere, am vrut doar să descriu momentele îngrozitoare cu care se confruntă atât fermierii noștri, cât și cei care gestionează această criză. Doamne ferește, nu am jignit pe nimeni în viața mea, îmi iubesc semenii, am exprimat doar durerea sufletească și sper să fiu înțeleș!*”.

51. Având în vedere considerentele expuse mai sus, Colegiul director constată că se întrunesc cumulativ elementele constitutive ale unei fapte de discriminare prevăzute de art. 2 alin. 1 coroborat cu art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată. Colegiul director apreciază că, în cauză, sunt elemente care să probeze faptele de discriminare de care este acuzată partea reclamată și care să conducă la angajarea răspunderii contravenționale.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată, **cu unanimitate de voturi** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Aspectele sesizate intră sub incidența prevederilor **art. 2 alin. 1 și art. 15. din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, republicată;**
2. Aplică sancțiunea de avertisment contravențional părții reclamate, conform **art. 5 alin. 2 lit. a din O.G. nr. 2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor;**
3. Recomandă ca pe viitor, să se manifeste prudență în folosirea terminologiei legate de Holocaust, să nu mai fie folosită într-un context fără legătură cu acesta;
4. O copie a hotărârii se va comunica părții reclamate.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul.

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată în termenul legal de 15 zile potrivit **O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ** la instanța de contencios administrativ.

Membrii Colegiului director prezenți la ședință:

ASZTALOS CSABA FERENC – Membru

DINCĂ ILIE – Membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – Membru

HALLER ISTVÁN – Membru

LAZĂR MARIA – Membru

POPA CLAUDIA SORINA – Membru

SANDU TATIANA VERONICA – Membru

Motivată și tehoredactată I.D./F.L.I.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal, potrivit O.G. nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare cu modificările și completările ulterioare, republicată și Legii nr.554/2000 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.